

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 32:651.5 (063)

І.І.Тюрменко

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ: ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті проаналізовано нові вимоги до підготовки документознавців в Україні, охарактеризовано кращі світові практики організації післядипломної освіти. Підкреслено, що в умовах інформаційного суспільства усе більшого значення набувають інноваційні підходи до змісту і форм навчання. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є дистанційне навчання та освіта он-лайн як форма підвищення кваліфікації.

Ключові слова: документознавець, дистанційна освіта, освіта он-лайн.

Інформаційна ера вплинула на зростання обсягів створення, приймання, передавання та споживання інформації, що не могло не позначитися на суспільних трансформаціях. Ознакою змін стало розширення можливостей в отриманні інформації та швидкого й вільного доступу до інформаційних ресурсів та баз даних, створення умов для задоволення інформаційних потреб у різних сферах життя суспільства. Не оминув процес інформатизації і сферу освіти. Адже саме освіта є вагомим вкладом в інтелект, здатний призвести до інноваційних технологічних зрушень, які визначають розвиток не лише країн, а й світу загалом. У цьому контексті реформа освіти, яка розпочалася в Україні, спрямована на модернізацію змісту, форм та методів навчання молоді, «розширення можливостей надання для здобуття вищої освіти та освіти протягом життя» [1]. Кабінет Міністрів України своїм рішенням від 29 квітня 2015 р. ухвалив Постанову «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [2], за яким «Документознавство та інформаційна діяльність» було трансформовано у широку спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Водночас широка спеціальність не заперечую, а навпаки розширює можливості для спеціалізації у зазначених напрямках.

У межах зазначеної спеціальності можуть співіснувати спеціалізації «Архівна справа та інформаційна діяльність», «Бібліотечна справа та інформаційна діяльність», а «Документознавство та інформаційна діяльність», акумулювавши вимоги до спеціальності загалом, в сучасних умовах не лише не втрачає, а навпаки ще більше набуває ознак універсальності. Водночас слід зауважити, що роль документознавця та його професійний профіль еволюціонує. На його професіограму впливає ряд факторів. По-перше, це зростаюча роль документознавця в інформаційному суспільстві. Відповідно важливе місце у його формуванні займає інформаційна компетентність. По-друге, це – підвищення відповідальності, а звідси – і важливість формування професійних етичних норм. По-третє, осучаснення змісту, форм і методів навчання, яке має враховувати виклики та потреби суспільства як мінімум на п'ятнадцять років вперед. Тому важливим є підготовка спеціаліста, який би вмів працювати у команді, налагоджувати партнерство та зв'язки з громадськістю та мав можливість підвищувати кваліфікацію, без відриву від виконання своїх професійних обов'язків.

У контексті цих факторів важко уявити документознавця без знання архівної справи, основ комунікації та інформаційної підготовки. Адже за родом своєї діяльності він повинен не лише вміти формувати поточний архів підприємства/підрозділу, бути обізнаним з процедурою передавання на постійне зберігання документів утворених під час документування службових, трудових та інших правовідносин. Він має вміти налагоджувати партнерство, вміти співробітничати з різними соціальними групами. Тому потрібно враховувати міждисциплінарний підхід при підготовці документознавця. Зокрема, сучасний документознавець має бути обізнаний з електронними/цифровими архівами. Знання у цій сфері надають можливість сформувати навички та вміння переносити дані та зберігати бази даних. Також важливо ввести у навчальні плани інтегровані дисципліни, які б поєднували різні галузі знань, сприяючи підготовці фахівця, конкурентного на ринку праці. Документознавець має вміти коректно торкатися прозорості публічного життя людини, захищати її право на правду, не наносячи при цьому шкоди приватному життю особи.

В умовах, коли зростають потоки інформації, реформується законодавчо-нормативна база, а інформатизація усе активніше проникає в усі сфери життя суспільства, більшого значення набуває створення гучної системи освіти, яка б дозволяла отримувати он-лайн

освіту та мати можливість протягом тривалого часу підвищувати кваліфікацію за допомогою різних форм навчання. Важливого значення сьогодні набуває здатність людини до самопідготовки та розуміння важливості підвищення професійного рівня. Досвід різних форм освіти накопичений у зарубіжних країнах, і зокрема, у Вищій школі прикладних наук у Потсдамі (Німеччина). Там, окрім денної форми навчання, діють курси дистанційної освіти, успішне проходження яких дозволяє отримати ступінь бакалавра. Для працюючих архівістів Вища школа Потсдама пропонує чотирирічні курси підвищення кваліфікації, які спрямовані на удосконалення майстерності та поглиблення професійних знань [4].

Масштабний проект франкомовної он-лайн освіти для підвищення рівня професіоналізму архівіста представлено на порталі ЮНЕСКО. Цей проект був розроблений Міжнародною асоціацією архівів франкомовних країн (далі – AIAF), і підтриманий Міжнародною радою архівів, Дирекцією архівів Франції (Міністерством закордонних справ Франції), Національними архівами Квебека, Міжурядовою франкомовною агенцією (Франкомовним Інститутом новітніх інформаційних технологій та освіти), Федеральними архівами Швейцарії, Міністерством культури та комунікацій Канади та Національними архівами Канади [6]. Проект пропонує спільну франкомовну платформу з обміну інформацією для підвищення кваліфікації та самоосвіти з архівознавства та архівної справи. AIAF створила Міжнародний франкомовний архівістичний портал (далі – PIAF), на якому і створений простір е-освіти [8]. Зокрема, рубрика «Самоосвіта» пропонує для вивчення 7 курсів, які складаються з 14 модулів, еквівалентних 165 навчальним годинам. Поетапне опанування матеріалом навчальних модулів дозволяє працювати у запланованому ритмі, допомагаючи поступово оволодівати теоретичними знаннями і практичними навичками. Кожний курс уміщує декілька модулів, до яких входять мультимедійні лекції. Кожний курс, модуль та лекція супроводжуються коротким описом їхнього змісту, метою, понятійним апаратом та рекомендаціями з вивчення матеріалу. Після кожної лекції пропонується виконати вправи у формі тестів та перевірити знання у рубриці правильних відповідей. Кожна лекція має список літератури та глосарій. Лекції подаються у двох форматах: у форматі PDF та мультимедійної презентації з можливістю їх роздрукування. Важливо, що глосарій також подано в узагальненій формі до усіх курсів лекцій. У

кожній лекції представлена інформація про авторів лекцій. Лекції не містять суцільних текстів. Доступність інформації досягається шляхом розбивки сторінки на декілька текстових ілюстрованих частин. Така структура подання навчального матеріалу дозволяє його легко засвоїти та закріпити отримані знання.

Якщо PIAF пропонує он-лайн освіту усім бажаючим та тим, хто прагне підвищення професійної майстерності, то Університет м. Лаваль (Канада, Квебек) започаткував 800 он-лайн курсів лекцій та 80 програм у формі дистанційної освіти [7]. Зокрема, дистанційна форма освіти пропонується і бажаючим отримати сертифікат з архівістики. Опис програми підготовки та вимоги до студентів, у тому числі й іноземних, широко висвітлені на сайті університету [5].

В Україні лише починає розвиватися дистанційна форма освіти та освіта он-лайн. На порталі Укрархіву розміщена лише інформація про історію архівної освіти в Україні [3]. Однак спеціально розроблених курсів лекцій чи програм портал не пропонує. Законодавчі та нормативні акти, які стосуються архівної справи та діловодства, методичні рекомендації існують як інформаційний ресурс, а не освітньо-навчальний портал. На жаль, репозитарії університетів лише починають наповнюватися потрібною навчальною е-літературою. Для документознавців поки що взагалі не існує он-лайн програм. Тому сьогодні важливим є створення українського простору е-освіти, яка в умовах жорсткої конкуренції дозволила б гармонізувати можливості людей та їхні потреби в отриманні сучасних якісних освітніх послуг у сфері вищої освіти та підвищенні професійної майстерності.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 р. (редакція від 20.06.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18..>
2. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/>
3. Архівна освіта в Україні [Електронний ресурс]. Офіційний веб-портал Укрдержархіву. – Режим доступу : <http://www.archives.gov.ua>
4. Кравченко М. Освітні програми підготовки архівістів у Німеччині [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.lnu.edu.ua/osvitni-prohramy-pidhotovky-arhivistiv-u-nimechchyni/>.

5. Certificat en archivistique [Електронний ресурс]. Офіційний веб-сайт університету Лаваль. – Режим доступу: <http://www.distance.ulaval.ca/fad/programmes>
6. Formation en ligne des archivistes [Електронний ресурс]. Portail UNESCO. – Режим доступу: <http://portal.unesco.org/ci/fr/ev.php>.
7. Formation à distance [Електронний ресурс]. Офіційний веб-сайт університету Лаваль. – Режим доступу: <http://www.distance.ulaval.ca/cms/site/distance>.
8. Se former [Електронний ресурс]. Portail International Archivistique Francophone. – Режим доступу: <http://www.piaf-archives.org/se-former/une-formation-de-base-en-archivistique>.

The abstract analyses new requirements to training of archivists in Ukraine, characterises the best world practices in the organization of post diploma education. It also underlines that in information society more and more importance is given to innovative approaches to the content and forms in education. One of the ways to deal with this issue is distance learning (on-line learning) as a way to improve qualification.

Keywords: *archivist, distance education, on-line learning.*

В статье проанализированы новые требования к подготовке документоведов в Украине, охарактеризован лучший мировой опыт организации последипломного обучения. Подчеркивается, что в условиях информационного общества большое значение приобретают инновационные подходы к содержанию и формам обучения. Один из путей решения этой задачи видится в развитии дистанционного образования и образования в режиме он-лайн как формы повышения квалификации.

Ключевые слова: *документовед, дистанционное образование, образование он-лайн.*

УДК 37.2:004

**А. Пелешишин, М. Комова,
Н. Вовк**

ДИДАКТИЧНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто особливості дидактичної моделі підготовки бакалаврів за напрямом «Інформаційна, бібліотечна та архівна